

NEMZETI TÁRSALKODÓ.

Második félév.

Kolozsvár, december 24-kén. 1841.

26 szám.

Tartalom: Néhány szó Szatmármegyéről a' maga idejében, (Kemény Zsigmond, 199. l. Utasítás a' német szövetséghez tartozó austriai tartományok érsekei- 's püspökeihez, 200. l. Blanca-esése, (Faraczki) 203. l.

Néhány szó Szatmármegyéről a' maga idejében.

A' Szatmár megyei utóbbik évnegyedes gyűlés folyamáról 's eredményei felől hirlapunk mult és mai hasábjain hű 's mint a' tárgy igénylé sötét alaku tudósítást közlénk egyik rendez levelezőnk és munkatársunk tollából. És hallának olvasóink szenvedélyekről, mellyek kielégítésöken kívül minden egyébre vakon, irányukban törvényszerűséget, eszközeikben választást, áldozataikban határt nem ösmerének; mintha a' kebelnek egy kéje volna — a' tombolás; az észnek egy törekvése, — hogy mámorba fojtsa józanságát el; a' közügy iránti részvétnek egy melege, mellyből kanoczat lehet vetni az alkotmány szentek szentébe! Nem szokásunk megvonni a' lármaharagot, de minek palástolni aggodalmainkat, 's eltagadni azon sötét kilátást, melly illy példák ismétlése mellett hazánk jövődjén borongana? Az elhíresztelt 12 pont megbukott, és innen sűrű vérünk 's epés kitöréseink: mondhatná valaki. Legyünk korán öszinték, hogy utóbb félre ne értessünk. Mi nem hiszszük, hogy földgömbünkön Eldorado 's János pap mesés birtoka feltalálható volna, 's megelézésére elégséges erős hajlom a' merész kísérletekre, jól készült naszád, melly az örvények közt szét ne törjék, 's aztán páratlan izmak, mellyek ezen szem nem látott országot körző szirtokat megmászhassák és alva járói biztosságot adjanak a' mélységek felett: ennél fogva a' 12 pontoknak hű pártolói soha sem voltunk. Mi nem hiszszük, hogy a' mi kívánatos, rögtön

elérhető; hogy egy javallat életbe léphet, ha ügyesen megírva van; 's ki rendszeres törvénytervet készít, ha dolgozatában minden tétel az észjog követelésének megfelel, noha a' fennálló érdekeket száz oldalról sérti, a' historiai jog igényleteit, a' nép miveltiségi állását, a' tömeg vérbe oltott undolentiaját, a' végrebajtás nehézségeit figyelmével mellőzte, lényeges átalakulást eszközölhessen: ennél fogva a' 12 pontokat soha szívünkön nem hordtuk. Mi még azt sem hívők, hogy Szatmár megye egyébaránt lelkes és szép tehetségű szonokának annyi szájon forgó indítványát ha országosan elfogadtatnék, granit táblákra kell vésní, 's meg nem ázható anyaggal béhorítani, mint a' Sinai hegyen a' 10 parancscsal történt, hogy az idő el ne koptassa; az irástudók félre ne magyarázzák, a' szokás törlesztő ereje meg ne változtassa, és a' legrosszabb esetben is, midőn már rég elfeledtetett, a' késő ivadékok fellelhessék; mert csekély tehetségünk mellett is bennök néhol fonáksógot lelénk, a' hiteltart illetőkben a' pénzügyi viszonyokkal ösméretlenséget, 's egy pár olly botlást, mi talán parányi fontolgatás után kikérülhető lett volna: ennél fogva készek valánk, ha gyakorlottabbak még soka késedelmeztek volna, a' 12 pontok néhányja ellen szavunkat felemelni, észrevételeinket tisztelt olvasóinkkal közleni. Még is bizton állítjuk, hogy ha a' Magyarhouban olly gyűlések kerülnek napi rendre, milly vala az, melly a' 12 pontak felett pálczát tört, akkor személyes bátorságot keressünk egyebütt, de tanácskozó termünkben nem; közöljük véleményeinket mindenhol, a' nyilvánosság hajlékaiban

nem; küzdjünk az arenán mint egy gladiator, építsünk cloakát mint zsoldon megfogadott nap-számos, vonjunk gályát mint elitelt rab, de helyhatóságaink tanácskozataiban elv felett ne vitázzunk, az alkotmány szennyeit kitisztítani vonakodjunk, a' közügy hajójának utját bizzuk szélekre és szerencsére. Rosszabb kedélyt alig képzelhetni, mint midőn látjuk miként török betű szerint valaki feje be, mert állítja, hogy igazságot mondott, sőt azért is mert kéri: vizsgáltatnék meg igazság-e az mit állít? És mit mondhatunk arra, midőn még azt is gyanítani lehet, miként azon tömeg, melly rekedésig kiáltja „feszítsd meg,“ nem kebléből meríté a' fanaticus gyűlölséget, mi vétkes, de természetes botlása volna a' szenvedélyeknek, hanem kancsókból mocskos saturnaliák közt; nem saját ügyéért ragad dorongot, hanem magános érdek előmozdítására ámíttaték el. Mit monthatunk arra, midőn a' szükséges tanácskozási formásságok szétépetnek; midőn egy indítvány az elébe tűzött körülből visszaragadtatik, hogy összemarczongtassék; fennálló törvény vétkesnek kikiáltott új javallattal kapcsolatba hozatik, hogy hermelin-tisztasága mocskot kapjon; egész párt törekvésért, minőt még célba sem vett, megtámadások alá jön; tisztviselő, ki kötelességénél fogva a' rendre felügyelni, a' merényleten ért egyént igazság kezébe szolgáltatni tartozik, kigunyolás és bántalmaknak nyilai elébe dobhatik; közgyűlés teteményei nullificaltatnak; 's a' megyei rendszer, melly a' végrehajtó hatalom elébe létrészeinél fogva csak ugyan némi akadályokat vet, maga a' szükséges fenytéket több napokig fentartani képes nem volt.

De visszafojtva tuduló érzelmeinket, melyek keblünket ostromolják, némán személyek iránt, kikről annyiszónk volna, szorítkozva pusztán magára az ügyre kívánjuk elmondani olvasóinknak: minők azon elvek, tények és irányok, mellyek Szatmár megyének a' napokban lefolyt közgyűlését soká emlékezetessé teszik; miként veszélyeztetik általok, ha járványossá fognak válni, féltett kincsünk, a' megyei rendszer, és mű

rövid időn az anarchia küszöbén találndjuk magunkat.

(Vége következik.)

Kemény Zsigmond.

Utasítás a' német szövetséghez tartozó austriai tartományok érsekei- s püspökeihez.

Vegyes házasságkötést illető rendelet.

Ö szentsége 16ik Gergely pápa a' német szövetséghez tartozó austriai tartományok érsekei- 's püspökeihez május 22kén 1841 következő utasítást intézett, melly miután szeptember 3kán 1841. ő cs. 's apost. királyi Főlsége királyi helybenhagyását (placetumát) megnyerte, a' hercegerseki megye clerusával tudomás és ahhoz tartás végett közöltetik.

„Mint hogy a' római pápának istentől reá-bizott apostoli tiszténél fogva kötelessége az egyházi tan sérthetelenségére 's a' fenytékre legbizgóbban felügyelni: nem lehet nem fájdalomosan éreznie és fölötte rosszalania mindazt, mi azoknak valamiképpen veszélyeztetésére történnék. Továbbá általánosan 's eléggé tudva van, mit tartott állandóan az anyaszentegyház a' catholicusok 's nemicatholicusok közti házasságokról. Ö tudniillik mindig tilalmasoknak 's alaposan veszélyeseknek tartá az illy házasságokat, mind a' vallásviszonyokbani vétkes közönösség, mind a' catholicus félt fenyegető elcsábittatás veszélye, 's a' gyermekek rossz oktatása miatt. És éppen erre czéloznak a' legrégebb egyházszabályok, mellyek azokat keményen tiltják; 's a' pápák újabb rendeletei, mellyek részletes főlhordását abban hagyhatjuk, mivel bőven elégségesek azok, miket e' tárgyban a' jeles emlékezetben lévő 14dik Benedek pápa Lengyelország püspökeihez intézett levelében 's a' „Megyei zsinatról“ czimzett igen híres munkájában megirt. 'S ha az apostoli szék ama' szabályok szigorúságán valamennyire tágitva, néha illy vegyes házasságokat megengedett, azt csupán fontos okokból 's nem örömet tette, mindig nyil-

vánosan kikötven az előre bocsátandó alkalmas óvásokat (opportunis cautionibus): nemcsak hogy a' catholicus házastárs a' nem catholicustól el ne csábíthatassék; sőt az magát kötelezettnek tartsa emezt tévedéséből tehetsége szerint visszatéríteni: hanem hogy az illy házasságból születendő mindkét nembeli gyermekek egyáltalán a' cath. religio szentségében neveltessenek. Ezen óvások valóban már a' természeti 's isteni törvényben alapulvák, mi el en kétségkívül súlyosan vétkezik, ki magát vagy leendő magát az elcsábítás veszélyének valmerően kiteszi."

„Már pedig értésére esett nem olly régen (non ita pridem) ő szentségének, 16dik Gergely pápának, hogy a' német szövetséghez tartozó ezen megyékben általan lábra kapott azon visszélés, miszerint catholicusok és nem catholicusok közötti házasságok az anyaszentegyháztól adott minden fölmentés (dispensatio) és előleges, kellő biztosítékok nélkül catholicus plébánusok által megáldottnak, és szent szertartásokkal megtiszteltetnek. Azért könnyen elgondolható, milly fájdalmat kellett e' miatt éreznie, kivált midőn látá, hogy ekképp béhozatik és széltében elhatalmazottá lesz a' vegyes házasságok mindennemű szabadsága, 's naponként mindinkább telőmozdítatik a' leggyászosb vallási közönösség (indifferentismus) azon nagy birodalom határai közt, melly catholicismusával anyira dicsekszik."

„Nem is mulasztotta volna el legszentebb tisztét, mellyet visel, ha erről előbb értesíték. Hallgatásának ezen oka onnan is kitészik, hogy legújabb időkben is vegyes házasságokra innét soha másképp pápai fölmentés nem adott, mint a' kiszabott szükséges föltételek 's azon rendszabályok meghagyása mellett, miket a' szent szék tisztéhez képest föntartani szokott."

„E' körülmények között mindazáltal különös vigasztalására szolgált ő szentségének egyszersmind megérteni azt, hogy ama' megyék legtöbb főpapjai legközelebb az ez ügyben más országok számára kibocsátott apostoli nyilatko-

zatok által indítatva oda irányzák pásztori gond-jaikat, hogy ezen, az anyaszentegyház elvei- 's törvényeivel ellenkező szokást tehetségök szerint eltöröljék. Ezek buzgóságát tehát méltóképp megdicsérvén ő szentsége, nem mulasztja el őket inteni, hogy folytonos buzgalommal a' cath. anyaszentegyház tanját 's fenyitékét ezután is föntartsák, szorgosan azon lévén, hogy a' rossz szokás újra föl ne eledjen, és hol még fönn van, annak csirája is végképpen kiirtassék."

„Azonban ő szentségének egyszersmind az ezen országok érsekeitől hozzá intézett iratkövetkeztében, mellyben a' szent széktől ez igen fontos ügyben segítséget 's pártolást kérnek, érett megfontolás alá kellett vennie a' legnagyobb nehézségeket és gátokat, mellyek az említett főpapokat 's az alájok vetett clerust szorongatják. Hogy tehát azon megyék, mennyire a' catholicismus másíthatlan elvei engedik, 's az apostoli hatalomtelj tenni képes, zavarodásukból kivétessenek, 's a' szorongatott főpapokon könnyítessék: azon türelem és okosság szerinti bánás módot (tolerantiae prudentiaequae ratio) kívánta szem előtt tartatni 's ezen utasítás által kijelelni, mellyel az apostoli szék türelemmel szokott eltekinteni azon rosszak fölött (mala illa patienter solet dissimulare), mellyeknek vagy teljességgel nem vettetbetik gát, vagy ha vettek, gyászosabb bajoknak is könnyen tárt ajtó nyilhatik."

„Ha tehát az említett megyékben azon esett adja elő magát, hogy a' lelkipásztoroknak köteleességek szerinti minden javaslata 's inté-e mellett valamelly catholicus férfiú vagy nő a' kívánt biztosítékok nélkül megmarad vegyes házasságra lépni akaró szándékában; 's a' dolog teljességgel nem hárittathatik el a' religiora háromlandó nagyobb kár 's botrány veszélye nélkül; 's ha mutatkoznék, hogy illy házasságok, bármilly nem szabadok 's tilalmazottak azok, az anyaszentegyház hasznára 's a' közjóra szolgálódnak, ha azok inkább catholicus plébánusok előtt történnek, mint nemcatholicus egyházszolgák (ministerek) előtt, kikhez a' felek

egyébként könnyen folyamodhatnának: akkor a catholicus plébanos vagy helyette más áldozó pap illy házasságoknál csupa személyes jelenlétével (materiali tantum praesentia) minden egyházi szertartás mellőztével ott lehet, éppen mintha csak alkalmas vagy is fölhatalmazott tanu (meri testis, ut ajunt, qualificati, seu auctorizabilis) tulajdonában volna jelen; úgy hogy a két fél megegyeztének meghallgatása után a teitet, mint érvényesen véghezvittet, hivatalosan az összeadottak könyvébe bejegyezheti. A dolgok illy állásánál azonban a főlebb említett főpapok és plébánosok nem kisebb, sőt megszüntettt erővel oda munkálkodandnak, hogy a hittől eltérés minden veszélye a cath. résztől lehetőségig eltávolitassék, hogy a mindkét nem leendő gyermekek cath. neveltetésére, a mint csak lehet, előre gond fordítassék, 's hogy a cath. rész azon kötelességére komolyan intessék, mi-zerint nencatholicus házastársát tehetése szerint megteríteni tartozik, mi legalcalmasabb lesz arra, hogy elkövetett vétkei bocsánatját istentől könnyebben megnyerje (quod ad veniam patratorem criminum facilius a Deo obtinendam erit opportunissimum).“

„Egyébiránt ő szentsége mélyen fájlalva azt, hogy álynemű engedménynek a k. hit vallása által magát kitüntető statusoal kell alkalmazásba hozatnia, Jézus Krisztusnak, kinek képviselője a földön, irgalma által egész lelkéből kéri a püspököket, hogy végülis azt igyekezzenek illy fontos ügyben cselekedni, mit, a sz. Léleksegitésigül hívása után, e célra valóban hasznosnak ítélendek: egyszersmind pedig oda ügyeljenek, hogy a tilos vegyes házasságokra lépni kívánó személyek iránti efféle türelem által ne történjék, hogy a cathol. népnél az illy házasságokat nem helyeselő egyházrendeleteknek, 's a gyermekeit e lélekveszélyeztető házasságoktól megómi törekvő anyaszentegyház folytonfolyvásti gondoskodásának emléke csökkenést szenvedjen. Azért a püspököknek és plébánosoknak kötelességökben fog állni, a nyilvános és házi oktatásban híveiknek ezután lángolóbb buzgó-

sággal az e házasságokat illető tanításokat 's törvényeket elejökbe terjeszteni, 's azok pontos megtartását szívökre kötni. Mindezeket kitünő jámborságuktól, hitöktől és sz. Péter széke iránti tiszteletöktől legbizonyosabban várja is ő szentsége. Költ Romában, majus 22kén 1841. Lambruschini bibornok s. k.

E' pápai utasításból látni fogja a lelkipasztorkodó clerus, hogy vegyes házasságok egyházilag csak akkor adathatnak össze, ha az utasításban kijelelt föltételek, kivált pedig a mindkét nem leendő gyermekeknek a cath. hitbeni neveltetése biztosítva van.

Ha a jegyesek minden leendő gyermekeknek a cath. hitbeni neveltetését, mit saját aláírásukkal 's két tanuéval szükség megerősíteni, megtagadják, akkor a plébanos v. annak helyettese tartozik:

Iször. A cath. menyasszonynak nyugalommal de alaposan, nyomosan és ismételve a gyermekek nevelését illetőleg lelkiismeretes kötelessége iránt tanítást adni; neki megmutatni: hogy szent kötelessége gyermekeit azon religioban nevelni, melyet igaznak tart és vall, hogy tehát nagy bünt követendene el isten, saját meggyőződése 's gyermekei üdvösége ellen, ha reá állana, hogy azoknak csak egy része is más vallásban neveltessek, melyet ő maga sem tart igaznak.

Ha a jegyesek minden ismételt előterjesztések mellett is megmaradnak határozatukban, nem biztosítani gyermekeknek a cath. hitbeni neveltetését: nyilatkoztassa ki nekik a plébanos nyugalommal de komolyan, hogy házasságukat nem adhatja össze, mivel ez lelkiismerete ellen volna. Ha azt válaszolnak, hogy mind e mellett is házasságra akarnak lépni, akkor tartozik:

2szor. Ha minden bizonyítványok megvannak, ha más akadály nincs, 's ha a menyasszony a vallásban tökéletesen ki van oktatva, a hirdetésekot megtenni, 's nyugton elvárni: vajjon a jegyesek határozatuknál megmaradnak-e?

3szor. Ha a jegyesek két tanu kíséretében hozzájönének 's kívánnak, hogy házassági nyilatkozatukat írja be: akkor ezen nyilatkozatot szobájában nyugton hallgassa meg, a' menyasszonynak pedig még egyszer szeliden 's komolyan jelentse ki, hogy kénytelen e' lépését vétkesnek 's isten előtt felelősnek nyilvánítani, 's azért rosszalni. — Azután írja be a' jegyesek nevét, állapotját 'sat. A' rovat: „Copulans,“ mivel összeadás nem történik, üresen hagyatandó. A' plébános vagy annak helyettese csupa tanuképp írja magát be a' bizonyságokkal együtt ezeknek rovatjába, 's a' jegyzetben mellékelje oda: hogy ezen jegyesek ...napján... esztendőben kijelentettek, hogy egymás között házasságra lépnek.

Aszer. Ha ezen kijelentésről anyakönyvbéli bizonyítvány (Matrikenschein) kívántatik, azt a' következő példány szerint kell kiszolgáltatni:

En alólírt bizonyítom, hogy N. N. előre bocsátott... hirdetés után... napon... esztendőben N.-ben lakozó N. N. plébános és a' két tanu N. N. és N. N. jelentésében kijelentettek, hogy egymás között házasságra lépnek.

5szor. Ha illy házasságból gyermekek születnek, azok a' kereszteltettek könyvébe mint házasságbeliek iktatandók.

6szor. Ha valamelly leendő vegyes házasságnál a' jegyesek különbfele plébániákban laknak, 's azért hirdetési bizonyítványnak kell kiadani: akkor azt a' szokott módon kell kiadni, de azon-melléklettel, hogy valamennyi gyermeknek a' cath. hitbeni neveltetése biztosítva van — vagy biztosítva nincs, hogy a' másik plébános ne maradjon kétségben, 's a' törvényhez tarthassa magát.

7szer. Azon esetekben, mellyekben összeadás nem történik, hanem a' plébános csak passive assistál, összeadási díj nem vétetik.

Az ő szentsége által kiadott utasítást illető ezen végre hajtási szabályokat kötelesek a' lelkipásztor urak pontosan és lelkiismeretesen megtartani, és a' herczeg-érseki kormány (Ordinariat) szintugy számot tart a' lelkipásztorkodó clerus lelkiismeretességére 's jámborságára, mint bölcsességére és szerénységére. Antal, hellenopoli püspök, és általános helyettes. Az érseki consistoriumból. Bécs october 10dikén 1841. Reichel Venczel, tiszteletbeli kanonok és cancellariai kormányzó.

(Religio és nevelés után.)

Blanca-esése.

Spanyol néprege.

Az időben, midőn Don Fernando király, ki a' mauroktól Cordovát, Sevillet 's több más legszebb városaikat elvivá, Castiliában uralkodott, élt két ifju, egyiránt nemes és bátor, ifjuságok olta barátok és bajtársak, azonegy napon, Jaen városának bévetele után, hol mindketten egyformán kitüntettek magokat, lovaggá ütvék 's kapitányokká neveztek. 'S még is annyira különbözének egymástól mint egy vadbika 's egy szelid bárány; mert az egyik, Don Alfonso, indulatos, rátartós vala, és miben sem akart maga mellett vágytársat tűrni, ellenben Don Enrique, a' másik, szelid vala, engedékeny 's csaknem nő lelkületű. 'S pedig szint azon nap, mellyen ők együtt lovaggá lőnek, tevé a' két leghívebb barátot, két legkeserűbb ellenévé egymásnak; mert a' szép Almadovar Blanca tette vala föl mindkettőjöknek az arany sarkantyut 's az ő kellemétől mindketten annyira ellőnek bájolva, hogy kivüle minden egyebet elfeledének. Midőn hát köz szerelmöket Blanca iránt észrevehék, egyik sem akara a' másiknak engedni; Alfonso dúlt fult és fenyegetőzött, és Enrique máskor olly szelid 's engedékeny, nem akart és nem vala képes ez egyben a' jó barát elől kitérni; sőt e' miatt egykor úgy egybekapának, hogy D. Alfonso e' fenyegető szavakkal: „vigyázz magadra, nehogy valaha a' Blanca fenyesében szemem elé kerülni merészelj!“ barátját elhagyá.

Ugyan is, csak egy mértföldre Puerto-Altolól, Don Enrique várától, egy meredek sziklahegy csúcsán, sűrű fenyvesektől, környezve, állott egy őskori négyszegű torony; itt lakozék Almadovar Rogerio kapitány, ide vonult vala ő meg, távol a' nagyvilágtól mindenek fölött szeretett neje Elvirának halála oltá, ki egy vadászon a' farkasoktól szétszaggattaték. Azon szerencsétlen naptól fölhagya maga is a' vadászattal, melly különben legnagyobb gyönyöre vala 's neki ereszté magát napokig a' sötéten borongó búnak; olykor senkinek sem valaszabad hozzá közelítai leányát Blancát kivéve; csak ő foná még az élethez, csak ő derítheté fel őtet még olykor pillanatokig. E' komor magányban növekedett vala fel Blánca, atyja 's néhány szolgálai valának az egyetlen emberek, kikkel társalga; az erdőket, tegez a' vállán, átbarangolui, vala legnagyobb kéje; oly szép és virgoncz vala ő mintegy őz, mellyet kergete, de szintolly félénk és vaddá is vált vala. Szive három lény között oszlék föl: isten, atyja és Gazul, egy iszonyu vadászeb között, melly a' legnagyobb hűséggel ragaszkodék hozzá. Csüppán egy izben hagyta vala el magánykörét; atyját az udvarba kísérő, hová királyi parancs szólította; ekkor volt, hogy Alfonso és Enrique őt látták 's szerelmök iránta fölgyuladt. Az udvari pompa, a' lovagrend fénye a' lánykát inkább vakíták mint gyönyörködteté, a' zajongó élettől kábula; annál forróbban ahítá az erdők mély csendjét 's egy hónapi távollét után annál nagyobb örömmel köszönté azt 's ugyanazon elfogulatlansággal, mellyel elhagyta vala. Blanca most ismét szokott kedvvel adá magát a' vadászatnak; de egy estve korább mint máskor a' leggyorsabb futással 's a' legnagyobb ijedség minden jeleivel láták őt hazasietni; az elébe szaladó cselédség 's megrémült atyja kérdéseire csak ennyit vala képes felelni: „Az erdőbe! — az erdőbe! — egy ember.... Gazul!“ —

Tüstént fölfegyverzé magát Rogerio, 's két szolgától kísérve és Gazult követve, ment az erdőnek alja felé, merre az eb őket vezérlé,

előttök szökdelve 's koronként jajgatólag ordítva. Midőn a' helyre érkeztek, hol még mainap a' bérczpaták a' szirt hegyéről leszakad, egyszerre eltűnt az eb. Rogerio többször kiálta; de az olly magasról szakadó folyam zugása elfojtá szózatát; ő tehát negyedóránnyira hasztalan, kinos várakozás után, már el vala hagyandó a' helyet hogy maga tovább nyomozódjék, midőn a' hiv eb ismét előtűnt farkát összevonva és orra vérzetten. Ura paráncsolá neki tovább menni 's az eb szófogadva egy sűrű bokorhoz vezeté őket, hol megállá ismét kinosan ordítva. Rogerio két szolgájával a' bokorba behatolván, egy csinos öltözetű ifjat pillanta meg a' földön leterülve, kinek balvállá egy nyiltól át vala szúrva. A' vérözön 's arczának halaványsága azt hagyák gyanítani, hogy az ifju, kinek dús öltözet fényes születését árulák el, halálon van sebesítve. Rogerio 's-társai néhány perczig szótlán állának megrémülve a' szerencsétlen látásán. Egyike a' szolgálknak, ki az alatt a' sebesültet közelebből szemlélé, hirtelen felkiálta: „Szent Jánosra, uram ez az ember még jelét adja az életnek; szivtelenség volna őt ez állapotban itt hagyni, annál inkább, mert a' nyilról ítélve, Donna Blanca sebhette meg őt!“

„Szivtelenség volna!“ — kiáltá Rogerio, „de hát hallod-e, valljon nem érdemlette-e meg?“

A' kérdezt erre nem tudván felelni, monda a' más szolga, ki eddig hallgatott: „Az mit sem árt, ha életét minden esetre megtartani törekszünk; mert ha a' Donna hecsületét bár mi kevésben is megbántá, nem vagyunk otthon jó kötelek szükiben bündiját kiszolgáltatni. De meglehet az is . . .“

„Ne tovább — közbe szóla az úr, „vegyétek fel őt 's hozzátok a' toronyba.“

Rogerio azonban a' legrövidebb uton sietett haza felé, 's leányát legott magához hivatá. „Blanca“ — így szóla hozzá — „fölletem az embert, a' kiről szólál; mivel bántott meg téged?“

„Megöhlétek őt?“ — kérdé a' lány szilaj félénk szemekkel tekintve atyjára.

„Már közel volt a' halálhoz.“

„S hol van ő most?“

„Töstént ide hozzák.“

„Hogyan, 's meg volna mentve? Egy ember az, atyám ki“

„Ki? Hadd halljak mindent!“

„Ki merészelt engem a' bérczpataknál meglepni; én futásnak eredék, 's ő kergetett engem; én jelt adék neki ivemmel, hagyna föl azzal; 's ő nem vevé számba a' jelt, nem vevé számba fenyegetésem; ekkor egy nyilat ereszték neki, melly őt kétségkívül találá.“

„S ennyi az egész?“

„Ennyi.“

„Istenem, hát a' bércek csendjének mindig háborgattatni kell az emberi erőszak által! — És te leányom, csupán azért, mert valaki szólni akar veled, talán segélyedért akar esedezni, mert a' sötét sűrűben nem tud magának utat találni, vakmerész vagy azonnal ölni?! — Szerencsétlen Elvirám, oh ha még élnél szelidségre oktadát vala lányodat, a' te példád ellenzendé őt olly vad lenni mint a' bérczpatak, mellynek körében fölnevekedett.“

Erre parancsolá az atya lányának az idegent ápolni, 's egész orvosi mesterségét elővenni hogy életét megmentse.

Ez a' Blancától elejtett 's most gondjára bízott ember pedig senki más nem vala mint Don Enrique, Puerto — Alto birtokosura. Három havig kelle neki Rogerio magányos várában fekünni; míg nem Blanca ápolása és mestersége életveszélyes sebéből viszont egészen helyreállítá. Am de irántai szerelme, főoka minden fájdalmának, nem lön elüzve; sőt még a' lehető legnagyobb fokra emelkedék éppen a' szinte gyöngéded bánás miatt, mellyel a' lány hibáját jóvá tenni törekvék; mert Blanca e' három hó alatt sokkal szelidebbé lön, 's Enrique szevedései, műve az ő szilaj hamarságának, egy soha nem érzett részvétet öntének iránta szívébe. Úgy van, midőn az ifjunak távozni kelle, nem minden jele nélkül a' viszonzásnak búcsúzik el tőle, 's Enriquenek meg kelle ígérni a' mentől előbbi jövetelt.

Az alatt Puerto Altóban Enrique olly hosszas kimaradtán, természetesen nagy volt a' tűnődés; 's végre hazatérvén, alig tudá a' kérdéseikkel ostromlókat lecsillapítani a' nélkül hogy szívítikát elárulja. Sikerült is ez neki másokkal, de nem Don Alfonsonál. „Enrique,“ szöla ez hozzá, „én tudom, hol voltál!“

„Te? — lehetetlen!“

„Én jól tudom; de kívánom, hogy te magad valld meg.“

„Ha tudod, ám legyen; — de én nem tartozom, bár kinek is számot adni tetteimről.“

„Eppen ezen te erőlködésed a' titkolózásban, mi annyira egybe nem fér lelkületteddel, gyaníttatná velem, ha különben is nem tudnám.“

„Gyanakodjál ha neked úgy tetszik; de az egész dologból ennyi a' való, hogy egy nagy vadászaton valék, hogy egyik lábom ott eltörött 's hogy annak gyógyítása késleltete olly sokáig . . .“

„Istenemre, az hamar meggyógyult.“ —

„Három hónapig kelle az ágyat őrzenem.“

„Enrique! te soha sem hazudtál, miért teszed ezt most? — Én megmutatom neked, hogy mind az, mit elmondál, teljességgel nem való. Egy castiliai nemes mint magad, nem megy ki nagy vadászatra soha tetemes számú szolgák és lovások nélkül; te pedig egyedül valál, egyes-egyedül; minthogy azért szó sem lehet vadászatról, nincs semmi kétségem, hogy az eltört lábbal is így áll a' dolog.“

„Jó, higy azért mint neked tetszik; én semmi egyebet nem mondhatok, ha nem hiszesz! Isten veled!“

„Soha nem képzeltem volna, hogy egy nemes ember, és még sokkal kevésbé, hogy egy lovag annyira lealacsonyuljon, hazudni,“ mondá Don Alfonso karánál visszatartóztatva az indulót. „Tudom, hol voltál, jól tudom; te Almadevar Rogerio várában voltál.“

„S mi bajod hollétemmel? — Talán köteles vagyok téged az iránt értesíteni? — Úgy tetszik, a' mi barátságunk“

„Meggzűnt!“ kiálta Don Alfonso megvetőleg fenyegető szemekkel, „te arra méltatlanán tevéd magadat, te hazudtál.“

„Hazudtam?“ —

„Halld, még nem végeztem. Nem szabad elfeledned, hogy én Blancát szeretem, és hogy . . .“

„Én is szeretem!“ felbeszakítá őt Don Enrique.

„Akkor, tudd meg lovag, kettőnk közül

egyiknek itt kell hagyni életét, értesz-e engem? 's annak daczára, hogy egy ember, ki hazudott, nem méltó kardját az enyémbhez mérni. . . . tán csak értesz már?" —

„Igen jól értelek; 's még sem fogom kardomat a' tiedhez mérni.“

„Tehát gyáva is vagy?“

„E' gunyért kívüled akárki más életével fogna lakolni; de mi ketten többször néztünk szemibe a' halálnak, hogy sem te az iránt komolyan a' leghalkabb gyanut is ápolhatnád ellenem. Halljad, Don Alfonso, én megmondom neked az igazat. Ha elakarnálak ámítani, azt mondanám hogy a' szép Blancát rég elfeledtem, de én minden tartózkodás nélkül nyilvánítom, hogy inkább szeretem őt mint valaha, 's hogy három hónapi tartózkodás az ő várában“

„Három hónapi!“

„Ne szólj közbe. — Egy veszélyes seb kényszerít engem, Rogerio várában segélyt keresni 's csak ma hagyám el azt. Ha Blancát eddig szerettem, most imádom; és semmiképpen nem egyezem meg abban, megkérésétől elállni. De ne a' fegyver határozzon miatta közöttünk; veled növekedvén fel zsenge koromtól fogva mint édes testvéremmel, még most is ilyennek tekintlek én téged, 's erősen fájna nekem, sőt lehetetlen volna véreDET ontanom. Egy más, biztosabb eszközt javallok neked, melly ne háborítson össze minket örökre; ítélj aztán, ha nem kelle azt elfogadnod.“

„Szólj, hadd halljam!“ kiáltá Don Alfonso dühtől remegő szózáttal.

„Mi szeretjük mindketten Blancát; ám menjünk hát együtt Rogerio várába, kérjük meg őt atyjától; 's Almadovar lyánya maga döntse el sorsunkat. Meg vagy ezzel elégtulve? Ha ő téged választand, im fogadást teszek, ezentul soha nem háborgatni téged, 's békében hagyni boldogságod élvezetében. — Fogadod te is viszont énnékem?“

„Jó, legyen hát; holnap indulunk. — Isten veled.“

'S úgy is lön. Más nap jókorán megindult a' két barát Almadovar vára felé, kísérve apród és szolgálóktól. Midőn oda érkeztek, inkább alkalmatlan vendégek mint nyájason idvezlett barátok gyanánt fogadtatának.

Az első, szokott tisztelkedések után kéré

Don Enrique a' várurát, engedne néki 's barátjának kevés pillanatra titkos kihallgatást. Rogerio megadá a' kívánatot 's egy távolabbi szobába vezeté őket. Ekkor szóhoz kezdé Don Enrique maga 's barátja ügyében: „Te ismered kétségkívül rangunkat és születésünket?“

„Igen is,“ viszonzá a' várur, „atyád bajtársam volt 's Alfonso atyját is közléről ismeretem; tudom, mindketten főnemesek és gazdagok vagytok.“

„Igy nem szükség neked ezt mondanom, de delevételünk okát föl kell fejtenem. Mi ketten együtt serdülénk fel egy fedél alatt, baráti szeretettel függénk egymáson 's most is barátok gyanánt szeretnők egymást, ha egy szerencsétlen eset nem tesz vala minket vetélytársakká lyányod iránti szerelmünkben. Mások tán helyzetünkben fegyverrel határozandának, de mi eltökélők magunkat, Blanca kezét ketten kérnimeg az atyától; legyen övé a' választás, mellyikünk leend a' férje. Fogadalmat tettünk, az ő határozatának engedni.“

„Véleményem szerint,“ felelt az atya; „inkább maradnátok békében, ha egyitek et sem fogná választni.“

„Csalódot!“ főlszóla Don Alfonso, „egyetlen mód minket megmenteni, 's magadat leseink elől megőni az, ha barátom kérelmére hajlandasz.“

„Hogyan 's merészelnétek talán?“

„Semmi sem lehetlen!“ kiáltá daczosan Don Alfonso.

„Ifju ember, te valójában igen is merész vagy! — Mindazáltal kérésteket megadom; jöjjetek velem. De nem; halljatok előbb: En szeretem Blancát; ő az egyetlen lény, ki anyjának elhunytá után még drága szívemnek; ohajtom hogy boldog legyen, de semmi áron nem szeretnék tőle megválni. Egyedül ő még a' kapocs, melly engemet az élethez fűz; ha elhagyna. . . .“

„Ha megegyez egyikünk választásában, akkor te ő vele a' szerencsés várába fogsz költözni;“ viszonzá Don Enrique.

„Ám legyen; úgy nincs nekem többé, mit ellene szólanom. Várjatok itt réám; szólni akarok Blancával, 's aztán megmondom nektek, kire esett a' választás.“

(Vége közelebbről.)

Taracskl.